

ÇOCUKLARDA PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

Problem, hayatın doğal unsurlarından biridir. Ebeveynler, öğretmenler ve diğer yetişkinler sorunları olduğunda ya da karar verirken her zaman çocukların yanında olamazlar. Bu yüzden çocuğunuza problem çözme yetisini erken yaşlardan başlayarak öğretmeli ve ona yol göstermelisiniz. Böylece çocuğunuz ilerleyen yaşlarda kaygı yaratan durumlar ile daha rahat başa çıkabilir ve daha sağlıklı kararlar alabilir.

Çocuğunuz günlük yaşamında zorluk düzeyi değişken olan birçok sorun ile karşılaşabilir. Çocukların problem çözme yetileri güçlü olduğunda kendilerine güvenleri de aynı şekilde daha güçlü olur. Problem çözme becerisi daha zayıf olan çocuklar zor görünen durumlardan kaçınabilir; sorunu çözmek yerine durumdan uzaklaşmayı/duruma hiç dahil olmamayı seçebilir. Problemi çözemeyeceğini düşünen çocukta kaygı düzeyi artabileceği gibi somatik belirtiler (baş ağrısı, mide ağrısı vs.) daha sık görülebilir.

Bazı çocuklar ise problem ile karşılaştıklarında ne tür çözümler üretebileceklerini bilmediklerinden dürtüsel olarak akıllarına ilk geleni yapar. Örneğin; arkadaşı elinden oynadığı oyuncakı aldığı anda hemen arkadaşına vurmaya çalışır. Çocuğunuza problem çözme becerisini öğretirken, çözüm için kullanabileceği seçeneklerinin olduğunu fark ettirmiş olursunuz.

Problem Çözme Becerilerinin Gelişmiş Olması Neye Yarar Sağlar?

Problem çözme becerisi yüksek çocuklar **NE** düşüneceğini değil, **NASIL** düşüneceklerini öğrenmiştir.

Bu çocuklar kendi başlarına olabildiğince çok sayıda çözüm yolu üretmesi için izlemesi gereken yolu bilir ve kendi düşüncelerini nasıl değerlendireceğini öğrenmiştir.

Bu durum çocukları alternatif çözümler üretmeye özendirir. Aynı zamanda yeni sorunlarla uğraşma becerisi kazanmış olan çocuğun kendine olan güveni artar, bağımsızlığı artar, başkalarına karşı duyarlılığı artar ve akranlarıyla toplumsal etkileşimi kolaylaşır.

Bir Problemle Karşılaştığında;

Problem çözme becerisini desteklerken öncelikle çocuğunuz ile *sorunun tanımını* yapıyor olmanız gerekir. Bazen sorunu ifade etmek bile çocukları rahatlatır. Sorun tanımını belirledikten sonra hemen harekete geçmeden çocuğunuzla *olası çözümler* üzerinde konuşun. *Beyin fırtınası* yaparak olabilecek *bir çok alternatif* oluşturun. Her alternatifin *olası sonuçlarını, olumlu-olumsuz yönlerini* de tartışabilirsiniz. Çocuğunuzun seçmeyi düşündüğü çözümün *olası sonuçlarını* da düşünmeyi öğrenmesi önemli bir beceridir.

Çocuğunuz ile uygulanabilecek çözümleri seçin ve bunlar arasından en önce uygulanabilecek olanı seçin. Çocuğunuza ilk çözümü uygulandığında istediği sonucu elde edemezse diğerlerini deneyebileceğini hatırlatın. Çocuğunuzun sorunu çözmesi ve çözüme kadar motivasyonunu koruması için onu cesaretlendirin.

Çocuğunuz bir sorun ile karşılaştığında, çocuğunuzun *sorununun onun için çözme*yi. Bunun yerine çocuğunuzla bu konu hakkında konuşun. Çocuğunuzun duygularını isimlendirebilir, durumu daha net - sade bir şekilde toparlayabilirsiniz. Çocuğunuza sorunu çözmek için fırsat tanımak da önemlidir. Tabii ki güvenliği tehdit edici bir durumda ebeveyni olarak hemen dahil olmanız uygundur.

Adım Adım Problem Çözme; Çocuk-Çocuk Sorunları

1. ADIM : Sorunu tanımlayın.

Ne oldu? Sorun nedir?

Söyleyecekleriniz, benim bu sorunu daha iyi anlamama yardım edecektir.

2. ADIM : Duyguları açıklığa kavuşturun.

Ne hissediyorsun?

..... ne hissediyor?

3. ADIM : Sonuçları açıklığa kavuşturun.

Sen böyle yapınca sonuç ne oldu?

4. ADIM : Sonuçlarla ilgili duyguları açıklığa kavuşturun.

Bu sonuç karşısında sen ne hissettin?

(Örneğin : sana vurunca / senin oyuncağını alınca, vb.)

5. ADIM : Çocuğu, alternatif çözümler düşünmeye teşvik edin.

Bu sorunu çözmek için **FARKLI** bir çözüm yolu düşünebilir misin?

Peki bu **FARKLI** çözüm yolu ne?

(Örneğin : İkincinin de kendini kötü hissetmeyeceği / O'nun sana vurmayacağı, vb. bir çözüm yolu ne olabilir?)

6. ADIM : Çocuğu, her çözümü değerlendirmeye teşvik edin.

Bu iyi bir fikir mi? Yoksa iyi bir fikir **DEĞİL** mi?

Eğer iyi bir fikirse : Öyleyse git ve bunu dene.

Eğer iyi bir fikir **DEĞİLSE** : **FARKLI** bir şey düşünmelisiniz.

7. ADIM : Çocuğun düşünmüş olmasından övgüyle söz edin.

Eğer çözüm işe yarsa;

- Her şeyi kendin düşündün. Kutlarım! Sen iyi bir sorun çözücüsün.

Eğer çözüm işe yaramıyorsa;

- **FARKLI** bir şey düşünmelisin. Senin iyi düşünen bir kişi olduğunu biliyorum!

Anne-Çocuk Sorunları

AYNI anda hem seni hem de'ı dinleyebilir miyim? **AYNI** anda hem seninle hem de..... ile konuşabilir miyim?

Burası için uygun bir yer mi?

(Örneğin; ödev yapmak için, beslenme çantası bırakmak için, vb.)

..... için daha uygun bir yer düşünebilir misin?

(Oyun oynamak, yemek yemek, ders çalışmak, resim yapmak, top oynamak vb)

..... için uygun bir zaman mı?

(Ben evi temizlerken, yerleri süpürürken; burada top oynaman, burada ödevini yapman vb.)

Sence ne zaman uygun?

Sen yaptığında ben ne hissediyor olabilirim?

(dinlemediğinde / sözümü kestiğinde, yatağını toplamadığında, yemeğini yemediğinde, ödevini yapmadığında, kardeşine vurduğunda vb.)

..... kadar, yapacak başka bir şey düşünebilir misin?

(Örneğin; işlerimi bitirene kadar / istediğin şeyi elde edinceye kadar / sana yardım edinceye kadar, vb.)

Sen yapınca karşıdaki kişi ne hissetmiş olabilir?

Sen yapınca ben ne hissetmiş olabilirim?

Onun üzüntüsünü / öfkesini / mutsuzluğunu / kırgınlığını gidermek için ne yapabilirsin?

Problem Çözme Dili Kullanılmadığında;

Öğretmen : Hakan'ın elindeki kitabı neden çekiştiriyorsun! Kitabın yırtılabileceğini bilmiyor musun?(1)
Metin : Ama öğretmenim, kitabı önce ben almıştım.
Hakan : Hayır, önce ben almıştım.
Öğretmen : Doğru söyleyin! Kitabı önce kim almıştı?(2)
Metin : Ben!
Hakan : Hayır, ben'
Öğretmen : Bana bakın! Eğer kitabı paylaşamazsanız ben de kitabı elinizden alırsam, götürürüm.
Eğer paylaşmayı öğrenmezseniz hiç arkadaşınız olmaz. Çocukların paylaşmayı öğrenmesi gerek. Biz bu okulda eşyaları paylaşıyoruz, tamam mı?(3)

1. Aslında "neden" olduğuyla ilgilenmiyor. Çocukların ne düşünmesi gerektiğini söylüyor.
2. Öğretmen bunu asla öğrenemeyecek!
3. Çocuklar büyük olasılıkla duymamışlardır bile.

Problem Çözme Dili Kullanıldığında;

Öğretmen : Ne oldu? Sorun nedir?(1)
Metin : Bana kitabı göstermek istemiyor öğretmenim.
Hakan : Kitabı önce ben almıştım.
Metin : Hayır, önce ben almıştım.
Öğretmen : Çocuklar, kitabı bu şekilde çekiştirirseniz neler OLABİLİR?(2)
Metin : Kitap yırtılabilir.
Öğretmen : İkiniz **AYNI** anda **AYNI** kitabı almak istediğinizde, bir düşünün bakalım ne yapabilirsiniz?(3)
Metin : Bana ne! O benim kitabım.
Hakan : Hayır, ben'
Öğretmen : (Hakan'a) Bu sorunu çözmek için sen bir yol düşünür müsün?(4)
Hakan : Önce ben bakayım, sonra kitabı ona veririm.
Metin : O zaman haydi birlikte bakalım.
Hakan : Tamam.(5)

- 1 Çocukun soruna bakış açısını açıklığa kavuşturuyor.
- 2 Sonuçları açıklığa kavuşturur; kitabı önce kimin aldığına takılıp kalmaz.
- 3 Çözümleri açıklığa kavuşturur.
- 4 Yardım etmek için diğer çocukla ilgilenir.
- 5 Çocuklar kendi çözümleriyle mutlu olurlar; büyük bir olasılıkla bunu uygulayacaklardır.

